

komt had onze instemming. Maar niet onze instemming had wat wij lezen op blz. 18 in art. 18. Immers werd ons daar bericht, dat zij den reizenden agent der Theol. School hebt geïnstrueerd, om jaarlijksche contributies voor de Theol. School te verzamelen en abonneementen op „De Bazuin“.

Dat zij dien agent hebt opgedragen, jaarlijksche contributies voor de Theol. School te verzamelen, vinden wij uitstekend. Maar dat zij hem ook tot taak hebt gesteld, om abonneementen te verzamelen op „De Bazuin“, noopt ons tot een bescheiden maar tegelijkertijd beslist protest.

Dit protest kan u niet bevreemden.

Heeft niet in uw eigen vergadering een uwer leden de klacht uitgesproken, dat „De Bazuin“ in den laatsten tijd een misschien wel zeker, maar z.i. niet altijd lieflijk geluid geeft? Jammer genoeg werd, om tijds wil, op die klacht niet verder ingegaan. Maar laat ons die klacht luide herhalen. Waarlijk, het wordt al te erg. „De Bazuin“, het blad ten voordeele van de School die allen kerken behoort, komt bijna week aan week een groot deel dier kerken grieven. Wij zouden kunnen wijzen op de propaganda van de valsche tegenstelling „Kerken of Vereeniging“, waardoor vele kerken stelselmatig in hare overtuiging worden gekrenkt. Niet altoos is het gevaar gemeden van ontijdige, soms eenzijdige bespreking en toelichting van allerlei dogmatische en kerkrechtelijke en liturgische vraagstukken, waardoor velen de noodige volledigheid missen. Het valt niet te ontkennen, dat de manier, waarop „De Bazuin“ geredigeerd wordt, dit blad den weg van een „partijblad“ opdringt.

Verstaat ons wel, geliefde Broeders. Wij denken er niet aan, Prof. Bavinek of Wielenga of wien anders te knotten in hun volkomen recht van spreken. Maar laat hen dan spreken in een eigen blad, niet, met redacteurs-macht bekleed, in een blad, dat voor allen dienst moet doen.

Maar bovendien, wat voor uitwerking zal het hebben, dat een reizend agent voor de Theol. School tegelijkertijd optreedt als colporteur van een courant, waarin, om dit alleen maar te zeggen, lang niet alle kerken hare levensgedachte vinden vertolkt? Gij ook kunt toch niet willen, dat geldelijke bate voor de Theol. School gekocht worde tot den prijs van toenemende verdeeldheid en vermindering van anderer sympathie?

Och, maakt den band tusschen School en „Bazuin“ los; dat is verreweg het beste en ons het liefste. Maar zoo lang die band bestaat, zouden wij, om den vrede en de kracht onzer kerken, „De Bazuin“ zoo gaarne in een anderen geest geredigeerd zien. En voor het minst, werpt gij nu geen nieuwen twistappel in ons kerkelijk leven, door propaganda voor dat blad te laten maken voor het geld van alle kerken. Want daardoor zoudt gij onrecht doen en de consciëntie aantasten.

Wij vragen beleefd een spoedig antwoord, mocht het zijn met de mededeeling, dat aan ons bezwaar door wijziging der instructie is genoeg gedaan.

Met broedergroet en heilbede,

De Kerkeraad der Gereformeerde kerk van 's-Gravenhage (B).

C. ORANJE Jz., h. t. Praeses.
J. J. SLAVEKORDE, Scriba.

's-Gravenhage, 26 Aug. 1901.

Men ziet 't is lang niet mis!

„Ontijdige, soms eenzijdige bespreking en toelichting van allerlei dogmatische en kerkrechtelijke en liturgische vraagstukken.“

En dat tegenover Prof. Bavinek en Prof. Wielenga!

De domine, wiens naam er onder staat, was nog maar net de dertig gepasseerd. Een haardeloze knaap dus bijna!

We kunnen dit alles nu met een zekeren humor lezen.

God maakt de geschiedenis door — maar ook — ondanks de menschen.

En de gehoorzaamheid alleen ontvangt haar loon. Ook in de polemiek.

H.

C. V.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus. (XXXV.)

301. Hoe kan dat geschieden, daar het lichaam van Christus in den hemel is, wij daarentegen op de aarde zijn?

De Heilige Geest, die tegelijk in de ziel en het lichaam van Christus in den hemel, en in de zielen en de lichamen der heiligen op de aarde woont, is de intermediaire band²⁾, die de lichamen, hoever ook van elkaar verwijderd, veel beter en steviger samenvoegt, dan de leden van ons lichaam met het hoofd, of de ranken met den wijnstok, verbonden zijn.

302. Vullen al deze dingen ook buiten het Avondmaal des Heeren ons ten deel?

Ja zeker, zoo dikwijls wij het Evangelie gelooven, en door den Geest van Christus geheiligd worden, is het gewis en zeker, dat wij al deze weldaden verkrijgen.

303. Wat nut ons dan het gebruiken van dit brood en dezen wijn?

Ten eerste is het voor ons een getuigenis en verzegeling van dit innerlijk en geestelijk eten. Ten tweede, deze gemeenschap aan Christus Zelf en aan alle Zijn goederen vermeerderd in ons, naar de mate des geloofs, zoodat wij van dag tot dag vaster met Christus aaneengroeien, totdat wij volmaakt één met Hem zijn in het eeuwige leven.

304. Waarom bevestigt deze ceremonie ons de gemeenschap met Christus?

Omdat Christus in de instelling van het Avondmaal deze gemeenschap met Hem aan de geloovigen heeft toegezegd.

305. Welke is die instelling?

Zij wordt aldus door de Evangelisten en den Apostel Paulus beschreven: De Heere Jezus nam in den nacht, waarin Hij verraden werd, het brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het en zeide: Neemt, eet, dit is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Doet dit tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker, na het eten des avondmaals, zeggende: Deze drinkbeker

is het Nieuwe Testament in Mijn bloed. Doet dit, zoo dikwijls gij zult drinken tot Mijn gedachtenis. Want zoo dikwijls als gij dit brood zult eten en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt. Want wie op onwaardige wijze dit brood zal eten of den drinkbeker des Heeren zal drinken, zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren. Maar de mensch beproeve zichzelf, en ete alzoo van het brood en drinke uit den drinkbeker. Want wie op onwaardige wijze eet en drinkt, eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.

R.

G. B.

5) vinculum intermedium.

Een folkloristische roman.

Anne de Vries; Hilde. — G. F. Callenbach, Uitg., Nijkerk.

De moderne streekroman, waarin aangetoond wordt de gebondenheid van den mensch aan zijn geboortegrond, de doórwerkende macht der volksgewoonten en de resterende kracht van het oude volksgeloof, moet zijn lezers wel verplaatsen naar de afgelegen deelen van ons land. Immers de voort-schrijdende „Kultuur“ uit verschillende centra, dringt den typischen volksgesest steeds verder terug naar minder toegankelijke streken.

Slechts in die uithoeken kan zich het volksaardige nog eenigszins handhaven; daar zal de laatste strijd gestreden worden tusschen het oude en het indringende nieuwe, dat als ontarding gevoeld wordt.

Naar zulk een afgelegen oord, een ongenoemd Drentsch dorpje, verplaatst ons Anne de Vries in zijn tweeden Drentschen roman: „Hilde“.

Veel meer dan „Bartje“ is „Hilde“ een kind van haar geboortegrond; haar leven, haar strijd zijn een gevolg van de streekgewoonten, het gehele milieu is typisch Drentsch, evenals het gegeven.

Bartje zou in elke streek hebben kunnen leven, zonder ingrijpende veranderingen te hebben ondergaan; en slechts doordat zijn geestelijke vader uit Drente komt, is hij een Drentsch jongetje. Daarentegen zou het leven van Hilde zich in een andere streek anders hebben ontwikkeld, haar lotgevallen zijn even noodzakelijk Drentsch, als die van Bartje het toevallig zijn. Het boek „Bartje“ is daardoor niet folkloristisch, „Hilde“ is het bij uitstek. Zonder enige folkloristische kennis zal men Bartje kunnen waardeeren, maar Hilde niet, daar haar „geval“ wortelt in het oudgermaansche huwelijksrecht.

Ondanks de invoering van het christelijk en burgerlijk recht, is diep in het hart blijven voortleven de oude volkszede, waarbij de man geen onvruchtbare vrouw behoeft te huwen, omdat de bewerking van den grond kinderen vereischt als arbeidskrachten. Maar anderzijds mocht een man een meisje niet verlaten, dat getoond had hem kinderen te kunnen geven. Zoo is het eenwenlang, vooral in Saksische streken, gewoonte geweest dat een huwelijk steeds gedwongen was. Als zonde voelde men dit niet, hoogstens als verkeerd.

Maar wel een zonde was het, een meisje in den steek te laten, dat moeder worden moest. Daartegen verzette zich de geheele volksgemeenschap, omdat de vrouw daardoor beleedigd werd in haar vrouw-zijn. De wrekende gerechtigheid bracht door een volksgericht dan een huwelijk tot stand, dat ook gedwongen was, maar nu in letterlijken zin. Zijn grondslag was niet liefde, maar wet.

„Wij leven in een fatsoenlijk land. Hier is Holland niet!“ Op grond van deze, voor haar afschuwelijke tegenstelling, gaat moeder Femmehien recht eischen voor haar dochter. Vergeefs had Hilde, krachtens haar toestand niet alleen, maar wegens haar groote liefde, het huwelijk van Wubbe geëischt. Toen zij diep beleedigd werd door de weigering, moest de familie haar recht verlangen en als dit zelfs niet helpt, is de dorpsgemeenschap verplicht haar oude rechten te handhaven. Daarom neemt terecht de actie van het dorp, culmineerend in het dorpsgericht en het afgedwongen huwelijk, een groote plaats in.

Doch wanneer het boek hiermee geëindigd was, zou er een aardige folkloristische novelle geschreven zijn, die interessant en zelfs geestig zou kunnen genoemd worden. Een roman was het dan echter niet geweest. En De Vries heeft hier een folkloristische roman gegeven, niet slechts interessant, maar aangrijpend van menscheelikeid.

Hilde ondergaat het vonnis van de dorpsgemeenschap met den diepsten weerzin. Zij heeft haar daad gezien als zonde, ondanks haar groote liefde voor Wubbe. Zij heeft zijn smadelijke afwijzing gevoeld als straf voor haar hoogmoed. Maar haar liefde is gedood door de lafheid van den man, die haar krenkte in haar zuiverste gevoelens. Zij zou hem nog aanvaard hebben als vader van haar kind, als hij vrijwillig was teruggekomen, doch zij weigert hem met afschuw als man, wanneer het volksgericht een huwelijk verlangt, dat slechts op recht en niet op liefde en plicht rust.

Zoo breekt dit fiere meisje zelf met de dorpszede, die zij in kleinigheden reeds meermalen had getrotseerd. Zij stelt haar vertrouwen niet op de gemeenschap, maar op God, in christelijke berusting, die haar de kracht geeft alleen haar lot te dragen, waarvan zij zelf de schuld draagt.

Zuiver psychologisch heeft de auteur de wending in het verhaal gebracht. Hilde blijft niet alleen, maar trouwt uit innerlijke overtuiging den veel ouderen Mans, op wiens gedegenereerd geslacht de vloek der onvruchtbaarheid rust. Haar tegenheid voor den trouwen vriend was door zijn sympathieke houding tijdens haar crisis, tot liefde gegroeid. En ondanks de verbazing van het dorp volgt zij de inspraak van haar hart, waardoor zij openlijk breekt met de dorpsstridie. Haar liefde weet van het wonen in het „Tranendal“ — niet beter dan Bartje's „Langejammer“ — een soort idylle te maken. Haar energie sleept den innerlijk zwakken reus Mans mee tot bovenmatig werken. Om haar laat hij het stroopen, hoewel zijn Drentsche hart daarin geen zonde ziet, haar voorbeeld brengt hem tot de kerk, al is zijn overtuiging niet sterk.

Suggestief weet de schrijver de sfeer te teekenen in de ruwe volksgemeenschap; het primitieve leven dier natuurgemeenschap komt prachtig uit. Daartusschen voltrekt zich het wonder van Mans en Hilde. Haar opofferende liefde brengt er zelfs zijn verharde oude moeder toe op haar sterfbed de vreemde madam als dochter Hilde te erkennen. Doch ook — als haar energie verslapt, als zij moedeloos wordt, omdat zij verderen kinderzegen schijnt te moeten missen, als haar verlangen zich egoïstisch gaat concentreren op de gedachte aan een kind van haar en Mans, dan voelt hij, dat haar innerlijke kracht hem loslaat en vervalt hij in zijn oude zonde.

Zwaar moeten beiden boeten voor hun gemis aan geloof. Hilde voelt de gevangenisstraf van Mans als haar schuld. Zij durft het leven weer aan met „hun“ kind, dat hen samen had gebracht.

Is het gelukkig slot te mooi? Ik geloof het niet. God beschaamt haar ongelooft, het vergeten van den tekst die in haar kamer hangt. Een tweede kind brengt hen nauwer te samen en de herboren liefde in het geloof opent nieuwe vooruitzichten.

Anne de Vries heeft hier een zeer rijp werk gegeven, niet minder psychologisch dan Bartje, maar dieper van strekking, milder, christelijker. De welen der dorpsgemeenschap worden niet opzij gezet door binnendringende „Kultuur“, maar een kind van het volk verbreekt ze van binnen uit, door geloof en liefde.

Naar vorm en inhoud is het een gaaf werk. De teekening der bijfiguren is uitstekend, die van moeder Femmehien zelfs meesterlijk. Het Drentsche volk gaat voor ons leven, de sobere schoonheid van het heideland openbaart zich aan ons oog, door den onopgesmukten stijl van het boek. De folkloristische roman heeft in De Vries den juisten man gevonden.

Gron.

H. S.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Ben ik wedergeboren?

Iemand deed mij de volgende vraag:

„Is het geoorloofd tegen de gemeente te zeggen: Onderzoekt uzelf of gij het geloof bezit en voorts of ge wel dat geloof bezit, waaraan de wedergeboorte ten grondslag ligt, en als ge dan tot de ontdekking komt, dat ge de wedergeboorte mist, o bidt dan God of Hij u de wedergeboorte schenken wil.“

Het komt mij voor, dat er waarlijk niet veel woorden behoeven te worden gebruikt om duidelijk te maken, dat een dergelijke wijze van rede-neeren zeker niet door den bengel kan.

Denkt het u maar eens in.

Iemand begint met zichzelf te onderzoeken of hij gelooft. Hij komt tot de overtuiging: „ja, ik geloof“.

Nu zou hij verder moeten gaan en vragen: „Is dat een geloof, dat de wedergeboorte ten grondslag heeft?“

Waarom zal hij dat moeten weten?

„Aan bepaalde kenmerken; b.v. droefheid over de zonde, verlangen naar God en dergelijke“, zegt men.

Goed, maar stel nu, dat hij deze dingen bij zich bevindt. Dan moet hij immers nog weer verder. Dan zal hij weer moeten onderzoeken of die droefheid over de zonde, dat verlangen naar God opkomen uit de wedergeboorte, dan of zij roerselen zijn van het natuurlijk hart.

En zoo zou hij eindeloos moeten doorgaan en zekerheid zou hij nooit vinden.

Een tweede bezwaar tegen deze manier van doen is, dat daardoor de verantwoordelijkheid voor ons ongelooft van onszelf wordt afgenomen en op God wordt gelegd.

Het loopt tenslotte zeg kan niet, w. die wederge- God mij ge-

In de der- logisch. Me- het spel.

Men gaat met een m- daden en de- men ziet al- a wil leven

Maar is b- een daad d-

Hoe zou z- zegl: „Ja, w- wedergebor- wederbaren

Wanneer- men moeten- een waarach- mensch kan

Wie op de- in zijn eige-

En waar- Alleen hie- eenvoudigh-

Men begr- leven der g- daarop zijn

Maar dat- en nergens- Schrift aan- neerd word-

De Schri- eisch des g-

Zeker, de- ture onbek-

het leven m- daarvan ee-

Evangelie, i-

Dat kan- hoorde is e-

Hij wel vo-

Wij hebbl-

wordt: „gel-

Die eisch-

menschen t-

Christus; e-

om; dan ga-

Christus, o-

de wegen-

Eerst als-

zeggen: „H-

leen doordi-

gelooven;

Maar in-

kan ik, mag-

denkt er o-

eerst wede-

moet ge e-

baren.“

Wie dat-

komt er o-

gezien is h-

rene te ze-

boorte“, al-

„Geloof-

die ik heb-

Verbands“.

En als ie-

veel in mij-

antwoord-

maar strijd-

lijkheid uw

Zijn Woort-

Maar, no-

hem stelt-

te wekken-

Dat is e-

in de eenv-

anders dar-

ik weet-

die dat gri-

Om de o-

geloof kon-

wedergebo-

naar hun i-

genade he-

gaan.

Maar lat-

in het gev-

Men me-

voudig. Ge-

het den n-

waar mech-

hemel ter-

Maar da-

Stel dat-

keerd hee-

deeld; zou-

aanvoeren-

Immers-

weg hem-

willen bev-

Een pre-

ongeloovig-

boorte, op-

prediking-

net de dorps-
ermalen had
en niet op de
stelijke berus-
n haar lot te
draagt.

ar de wending
t niet alleen,
ging den veel
eerd geslacht
ist. Haar ge-
was door zijn
riss, tot liefde
van het dorp
waardoor zij
a. Haar liefde
mdal' — niet
— een soort
den innerlijk
natie werken.
el zijn Drent-
aar voorbeeld
overtuiging

er te tekenen
iet primitieve
prachtig uit.
der van Mans
rengt er zelfs
ar sterfbed de
te erkennen.
rstapt, als zij
n kinderzegen
erlangen zich
gedachte aan
it hij, dat haar
valt hij in zijn

or hun gemis
genisstraf van
et leven weer
had gebracht.
geloof het niet.
vergeten van
t. Een tweede
n de herboren
vooruitzichten.
rijp werk ge-
n Bartje, maar
lijker. De wet-
niet opzij gezet
naar een kind
men uit, door

gaaf werk. De
end, die van
k. Het Drent-
n, de sobere
baart zich aan
stijl van het
ft in De Vries

H. S.

VIEZEN

effende, aan
(Groningen.)

?

ag:
ente te zeggen:
bezit en voorts
n de wederge-
dan tot de ont-
boorte mist, o
oorte schenken

urlijk niet veel
uikt om duide-
lijke van rede-
kan.

onderzoeken of
uiging: „ja, ik

en vragen: „is
e ten grondslag

sten?
droefheid over
tergelijke", zegt

dingen bij zich
g weer verder
en of die droef-
naar God op-
of zij roerselen

n doorgaan en

ze manier van
woordelijkheid
t afgenomen en

Het loopt immers hierop uit, dat een mensch tenslotte zegt: „Ja, ik wil wel gelooven, maar ik kan niet, want ik ben nog niet wedergeboren; en die wedergeboorte kan ik zelf niet grijpen, die moet God mij geven.”

In de derde plaats: Heel deze methode is onlogisch. Men brengt hier de wedergeboorte in het spel.

Men gaat er van uit: „ik heb hier te doen met een mensch, die nog dood is door de misdaden en de zonden”. En tegen dien mensch, dien men ziet als een doode, zegt men: „bid, of God u wil levend maken”.

Maar is bidden om wedergeboorte dan zelf niet een daad des levens?

Hoe zou men moeten spreken tegen iemand, die zegt: „Ja, ik geloof nog niet, want ik ben nog niet wedergeboren; maar ik bid wel of God mij wil wederbaren?”

Wanneer men dan consequent wilde zijn zou men moeten zeggen: „Dan is uw gebed ook niet een waarachtig gebed, want een niet-wedergeboren mensch kan niet echt bidden”.

Wie op deze manier te werk gaat raakt gevangen in zijn eigen garen; hij loopt aan alle kanten vast. En waar komt dat vandaan?

Alleen hiervan, dat men zich niet houdt aan de eenvoudigheid van het Woord Gods.

Men begint eerst, op echt scholastieke wijze, het leven der genade uit elkaar te halen en tracht dan daarop zijn zorg voor de zielen te bouwen.

Maar dat lukt niet. De Schrift doet dat nooit en nergens. Laat men nu eens één plaats uit de Schrift aanwijzen, waar op diezelfde wijze geredeneerd wordt.

De Schrift komt eenvoudig tot ons met den eisch des geloofs en der gehoorzaamheid.

Zeker, de Schrift leert ons ook, dat wij van nature onbekwaam zijn tot het geloof, dat God ons het leven moet geven. Maar nooit maakt de Schrift daarvan een element in de prediking van het Evangelie, in den oproep tot geloof en bekeering.

Dat kan trouwens ook niet, want de wedergeboorte is een zaak, die God aangaat; en daar zal Hij wel voor zorgen.

Wij hebben te doen met wat van ons gevraagd wordt: „geloof en bekeering”.

Die eisch heb ik te prediken; dat heb ik den menschen te zeggen: „Geloof in den Heere Jezus Christus; en als gij dat niet doet, dan komt gij om; dan gaat gij onder; gelooft in den Heere Jezus Christus, op grond van Gods belofte en wandelt in de wegen des Heeren”.

Eerst als iemand gelooft, zal ik het hem moeten zeggen: „Het is niet uit u, het is Gods gave; alleen doordat Hij u het leven gaf, hebt gij kunnen gelooven; Hem komt de eere toe.”

Maar in de opwekking tot geloof en bekeering kan ik, mag ik niet invlechten de prediking: „maar denkt er om, om te kunnen gelooven, moet gij eerst wedergeboren zijn en als gij dat niet zijt, moet ge eerst God bidden of Hij u wil wederbaren.”

Wie dat doet, wil wijzer zijn dan God en hij komt er ook niet, want van zijn eigen standpunt gezien is het even dwaas tegen den onwedergeborene te zeggen: „Gij moet bidden om wedergeboorte”, als: „gij moet gelooven”.

„Geloof het Evangelie”; dat is de boodschap, die ik heb te brengen; „wandelt in den weg des Verbonds”.

En als iemand dan zegt: „ja, maar daar is zoo-veel in mij, dat zich tegen dat geloof verzet”; dan antwoord ik: „broeder, zuster, dat is ook zoo; maar strijd tegen dat ongeloof, tegen de onkeerlijkheid uws harten, God biddende of Hij u, door Zijn Woord en Geest in dien strijd wil helpen”.

Maar, nog eens, het is fout, den mensch, eer gij hem stelt den pertinent eisch des geloofs, op te wekken om te bidden om wedergeboorte.

Dat is een indragen van menselijke wijsheid in de eenvoudigheid des Evangelies, waarvan nooit anders dan kwaad komen kan.

Ik weet wel, dat er altijd in de gemeente zijn, die dat graag willen hooren.

Om de een of andere reden willen zij niet tot geloof komen. En nu willen ze wel bidden om wedergeboorte, want dan kunnen ze, zoolang God, naar hun meening, hen nog niet de wederbarende genade heeft geschonken, in hun ongeloof voortgaan.

Maar laten wij toch toezien, dat wij zulken niet in het geveel komen.

Men meent wel eens, dat de prediking, die eenvoudig, Schriftuurlijk stelt den eisch des geloofs, het den menschen gemakkelijk maakt en het ge-vaar meebrengt, dat iemand met een ingebeelden hemel ter hel zou gaan.

Maar dat is een groote dwaling.

Stel dat iemand, die onder zoo'n prediking verkeerd heeft in het oordeel zou worden veroordeeld; zou hij ooit een verontschuldiging kunnen aanvoeren?

Immers neen. Hij zou moeten erkennen, dat de weg hem was gewezen, maar dat hij dien niet had willen bewandelen.

Een prediking daarentegen, waarin tegen den ongeloofige gezegd wordt: „Bid om de wedergeboorte, opdat gij moogt kunnen gelooven”, zulk een prediking zou er een mensch toe kunnen brengen,

dat hij zegt: „ja, Heere, maar ik was ook niet wedergeboren, ik kon ook niet gelooven”.

Ik hoop van harte, dat zulk een prediking: „als gij niet wedergeboren zijt, bid dan om wedergeboorte” in onze kerken eens vooral plaats make, overal, voor de Schriftuurlijke prediking van den eisch des geloofs en der bekeering, van Verbondsgehoorzaamheid.

Daar zal zegen op zijn te wachten.

Als wij zóó doen, dan mogen wij er op rekenen, dat God van Zijn zijde, naar Zijn belofte, zal doen wat Hij doen moet, den dooden zondaar levend maken. Dat is Zijn werk, daar zal Hij wel voor zorgen; daar behoeven wij ons niet in te mengen.

Daarmee hebben wij slechts in zooverre te rekenen, dat wij, staande in het geloof, Gode de eere geven: „'tis al uit U.”

D. v. D.

Over „zelfonderzoek”, „kenmerken”, enz. (III.)

Als laatsten Calvin-kenner, dien we over deze kwestie wilden hooren, geven we het woord aan Dr A. D. R. Polman, die een magistrale dissertatie schreef over de Praedestinatieleer van Augustinus, Thomas van Aquino en Calvin. Promotor van Dr Polman was Prof. Hepp.

In zijn dissertatie bespreekt Dr Polman ook Calvin's opvatting van de verhouding tusschen Gods praedestinatie en de zekerheid des heils.

Hij wijst op een bekend Duitsch Theoloog, Paul Althaus, die betoogt, dat Calvin's praedestinatieleer de zekerheid des heils als onmiddellijk in en met het geloof gegeven aantast.

Volgens Althaus zou het bij Calvin zoo zijn: Is iemand uitverkoren, dan komt hij op een bepaalden tijd tot het geloof. Die geloofswerkelijkheid ontdekt nu zoo iemand in eigen leven en daaruit concludeert hij, dat hij een uitverkorene is. Redeneerend uit dat in eigen zieleven ontdekte geloof, komt hij tot de conclusie: ik ben een uitverkorene.

Daar nu zoo het geloof, als een bepaald in de ziel liggend en werkend ding, het uitgangspunt wordt, moet dat uitgangspunt heel vast zijn. Er is bij vele verworpenen dikwijls ook een soort geloof. Dus moet men de kenmerken opzoeken en gebruiken om het echte geloof van dat nagemaaakte geloof te onderscheiden. Vertoont nu ons geloof die kenmerken, dan mag men aannemen, dat we het „echte” geloof „bezitten”. En uit het bezit van het echte geloof, mag men dan weer concludeeren, dat men een echt kind des Heeren is, dat men uitverkoren is, enz.

Het geloof is dan niet meer heilszekerheid in zichzelf, neen, uit het in zich zelf ontdekte, gewikte en gewogen en getoetste geloof als een in de ziel liggend objectief gegeven verschijnsel, klimt men op tot de heilszekerheid.

(Tusschen haakjes moge ik hier opmerken, gelijk ook Dr Bouwmeester van Rotterdam reeds deed, dat men in de tegenwoordige discussies wel wat heel slordig is. „Kenmerken” en „vruchten” des geloofs worden genoegelijk door elkaar gehutseld, terwijl ze toch geheel verschillende dingen zijn! Een ruwe schors is b.v. een „kenmerk” van een eikeboom, maar nu niet bepaald een „vrucht”.)

Dr Polman ontkent ten sterkste, dat Calvin iets zou leeren van die zelfbeschouwing als weg tot de heilszekerheid.

Wel zijn latere Gereformeerden dien weg der zelfbeschouwing opgegaan om tot de zekerheid des heils te komen. Maar bij Calvin is er niets van te vinden.

Dr Polman schrijft (p. 370):

Hoewel wij zeker niet de juistheid van deze beweringen (van Althaus n.l. — C. V.) voor de houding van vele Gereformeerden in later tijd willen ontkennen, zoo moet toch de juistheid van deze critiek tegen dezen geloofsheid en zijn beschouwingen bestreden. Deze wordt uit de reflectie over wat later aanschouwd werd, toen het „vrome” Piëtisme zijn verwoestend werk begon, geboren. Voor Calvin's besef weten de ware geloovigen met blijde zekerheid, wat de Geest hun schonk. In hen is het geloofsvertrouwen zoo krachtig, dat het hen niet bezwaart, dat de reprobi interum simili fere sensu atque electi afficiuntur, ut ne suo quidem iudicio quidquam ab electis differant (dat de verworpenen somtijds door een nagenoeg gelijk gevoelen worden getroffen als de uitverkorenen, zoodat ze zelfs niet naar hun eigen oordeel in eenig opzicht van de uitverkorenen verschillen). (Inst. III—II—11. (De 10 van Dr Polman is een drukfout — C. V.); III XXIV 7.) Wel roept hij hen op, zichzelf te onderzoeken zorgvuldig en ootmoedig, opdat in ste van zekerheid des geloofs hen geen vleesche-lijke gerustheid bevange. (II 10). Maar daarin ligt dan nimmer een aansporing, om naar kenmerken te zoeken, maar om buiten zichzelf naar het Woord te gaan. (ib. 17—21.) De zwaarste aanvechting is wel, wanneer de Satan de geloovigen met twijfel aangaande hun verkiezing verontrust en hen tevens met de booze begeerte kwelt, om deze buiten den rechten weg na te speuren. (XXIV 4.) Dan moet echter het oog op Christus gericht, die ons een spiegel van onze verkiezing is, waarin wij onze verkiezing behooren te beschouwen en ook mogen beschouwen zonder bedrog. (III XXIV 5; C. R. VII 479.) Wie deze bron des levens voorbij gaat, beleedigt Christus. (C. R. VIII 318.) **Wilt ge dus weten, of ge verkoren zijt? Zie op Jezus Christus.** Want degene, die door het geloof waarlijk ge-

meenschap met Christus heeft, kan zich verzekerd houden, dat hij behoort tot de verkiezing Gods en tot Zijn kinderen. God daalt in Zijn Zoon tot ons neder, alsof Hij zeide: Zie, hier ben Ik. Beschouw Mij en erken, hoe Ik u tot mijn kinderen heb aangenomen. Wanneer wij dus dit getuigenis van heil ontvangen, dat ons door het evangelie gegeven wordt, weten we daaruit en zijn verzekerd, dat God ons heeft verkoren. En zoo moeten de geloovigen niet aan hun verkiezing twifelen, maar zij moeten dit voor zeer beslist houden, dat sinds zij geroepen zijn tot het geloof door de evangelieprediking, zij deelgenooten zijn van die genade van onzen Heere Jezus Christus en van de belofte, die hun in Zijn naam is gegeven. Want Hij is het fundament van die beide, d.i. van de belofte van het evangelie en van onze vrije verkiezing voor de grondlegging der wereld. (C. R. VIII 114.) In Christo fundata est salutis fiducia et in evangelii promissiones recumbit. (im. 260.) (In Christus is het vertrouwen op onze zaligheid gefundeerd en op de beloften des evangelies steunt het — C. V.) Nergens vermaant hij de geloovigen, om in zich zelf naar brokstukken bevinding te zoeken. Steeds wordt naar het Woord en naar Christus in het gewaad van dit Woord verwezen, waarbij de vaste overtuiging hem leidt, dat dan alle verkorenen rotsvaste zekerheid verkrijgen zullen. Als dan ook de „pijnlijke” vraag gesteld wordt, maar hoe onderscheidt de geloovige zijn geloof van dat der verworpenen, dan is zijn eenig antwoord: in hen is het vertrouwen krachtig! (III II 11, 7; zie ook C. R. VII 463, 479; VIII 275, 307, 318, 321.) In het rusten in de beloften Gods worden alle „gevaarlijke consequenties” van zijn praedestinatieleer uitgeschakeld.

In het bovenstaande sprak Dr Polman alleen over de „kenmerken”, gelegen in het geloof als objectief gegeven, de bevinding, enz. Nooit verwijst Calvin daarnaar, volgens Dr Polman, om door middel van het beschouwen van die bevinding, enz. te komen tot de zekerheid des geloofs. Die zekerheid is er alleen in het onmiddellijke, ongerelecteerde vertrouwen op de beloften Gods.

Een tweede vraag is nu: hoe staat het met de goede werken ten aanzien van de zekerheid des geloofs. Spelen die bij het verkrijgen van die zekerheid ook een rol?

Ook daarover spreekt Calvin duidelijk en ondubbelzinnig.

Dr Polman geeft zijn meening als volgt weer:

Zoo mag ook de sanctificatio (heiligmaking — C. V.) tot de testificationes (tekenen — C. V.) der verkiezing gerekend, al onderkent Calvin scherp het onderscheid tusschen dit teken en de beide andere. (De beide andere tekenen der verkiezing, door Dr Polman genoemd, zijn roeping en rechtvaardiging — C. V.) De sanctificatio heeft alleen kracht van bevestiging, voor wien zijn verkiezing reeds door de krachtadige roeping en de rechtvaardiging door het geloof vast staat. De gedachte, dat een Christen zich met ijver zou moeten toelagen op goede werken, om zoo uit de vruchten van zijn verkiezing verzekerd te worden, zou voor Calvin, die zoo diep de onvolmaaktheid van al onze werken gevoeld heeft (zie III XIV 19) als een absurde en gevaarlijke aberratie gebrandmerkt zijn. Alleen achteraf, nadat in Christus, zooals Hij in het Woord tot ons komt, de volle grond gevonden is, die niet wankelt, komen de vruchten der wedergeboorte, als teken van Gods roeping, somtijds deze verkiezingszekerheid ondersteunen en versterken.

Men ziet: precies dezelfde teekening van Calvin's beschouwing als de beide eerstgenoemden.

Moeten nu werkelijk diegenen onder ons, die zich in dezen van harte bij Calvin aansluiten, als aandrangers der belijdenis worden gebrandmerkt?

Gaat het in deze kwestie niet mee om het wezenlijke der Reformatie?

Rusteloos moeten we voort blijven gaan met de propagatie van de echt Schriftuurlijke opvatting, door Calvin eenmaal als volgt geteekend, „dat de heiligen, wanneer het gaat over het grondvesten en vaststellen van hun zaligheid, zonder te letten op de werken, alleen op Gods goedheid de oogen richten. En zij wenden niet alleen zich tot haar vóór alles als tot het begin van hun gelukzaligheid, maar zij rusten in haar ook als in de vervulling. Wanneer de conscientie zóó (dus door alleen te letten op Gods goedheid — C. V.) geground-vest, opgericht en bevestigd is, wordt ze ook bevestigd door het beschouwen van de werken; namelijk in zooverre als zij getuigenissen zijn, dat God in ons woont en regeert. Daar dus dat vertrouwen geen plaats heeft, tenzij ge eerst het gansche vertrouwen van uw hart op de barmhartigheid Gods gesteld hebt, mag het niet schijnen te strijden met dat vertrouwen, waarvan het afhankelijk is”.

Calvin heeft eens geschreven: „Zoodra ook de minste droppel des geloofs in onze harten is ingedruppeld, beginnen wij reeds het vriendelijke en liefelijke en ons goedgunstige gelaat Gods te aanschouwen, weliswaar uit de verte en op een afstand, maar toch met een zoo vasten blik, dat wij weten, dat wij allerminst het ons slechts inbeelden. Naarmate wij dan vorderingen maken, zooals wij voortdurend moeten doen, komen wij, als het ware naderend, tot een aanschouwing van meer dichtbij en die daardoor des te zekerder is, en die wordt ons bij den voortgang steeds meer vertrouwd”.

Met een fijn beeld maakt Calvin dit als volgt duidelijk. „Want evenals wanneer iemand, die, in de gevangenis opgesloten, door een klein venster de stralen van de zon slechts van terzijde en als het ware ten halve ziet schitteren, wel beroofd is van het vrije aanschouwen der zon, maar toch met zijn oogen geen twijfelachtigen glans opvangt en het gebruik daarvan ontvangt, zoo